

Ирена Параџик - Ковачич,
Вања Зидар Шмиц

случај Словеније

Кључно питање

Како је рат продубио политичке поделе међу Словенцима?

Тема

Овај модул је о грађанском рату у Словенији и може се применити на било коју другу регију у бившој Југославији. Обраћамо се ђацима узраста од 14 до 18 година. То је период Другог светског рата. Изабрали смо ову тему јер је веома контроверзна и осетљива за цело подручје бивше Југославије, с обзиром на то да и након 60 година од тих догађаја још увек постоје поделе у мишљењима и међу људима и политичарима када је у питању овај период, а потпуно помирење још увек није постигнуто.

Циљеви

Ученици ће стећи сазнања о грађанском рату у Словенији.

Исходи учења

- Ученици ће поредити различите одговоре Словенаца на окупацију.
- Научиће зашто су радничка и буржоаска струја имале различите одговоре на окупацију.
- Моћи ће да препознају чињенице које су иницирале јачање тензија које су онда изазвале сукоб међу Словенцима.
- Моћи ће да изразе критичко мишљење на конструктиван начин и да се изборе са осетљивом и контроверзном историјом.

Упутство за предаваче

Наставник ће прочитати увод ученицима и представити тему разреду. Радионица има два дела – први део је рад у групама, а други део је презентација резултата сваке групе и дебата.

Временски оквир:

Корак 1 Наставник дели ученике у 4 групе:

Група 1: Одговор на окупацију и поларизација, црква између две ватре.

Група 2: Војне јединице: радничка струја – партизани, буржоазија – словенски четници (плаве бригаде).

Група 3: Војне јединице: буржоазија – сеоска гарда (МВАЦ), домобрани.

Група 4: Брат на брата (грађански рат 1942–1945).

Корак 2 Наставник даје ученицима упутства за рад у групи (кооперативно учење). Свака група такође добија ова упутства одштампана.

Методологија – кооперативно учење

Сваки члан групе добија властити радни лист, решава све задатке и записује одговоре. Сваки члан групе бира број од 1 до 4, јер сваки од њих може бити изабран за известиоца након што група заврши са радом. Поред решавања задатака, сваки члан групе ће имати још један битан задатак. Свака група мора имати: ВОДИТЕЉА, ЧУВАРА, КОНТРОЛОРА ВРЕМЕНА и ПОСМАТРАЧА.

90
минута

90
минута

Подела улога унутар групе	Комуникација унутар групе
Водитељ руководи радом групе, утврђује да сви разумеју упутства. Он/она чита писане изворе.	Да ли разумљиво читам? Можемо ли наћи још бољи одговор?
Чувар осигурава да сви чланови групе учествују у раду. Упозорава оне чланове који су се дистанцирали од теме или који не учествују у раду:	Мораш тихо говорити. Прегласан си. И ти си члан групе и мораш учествовати јер ћемо бити оцењени као група.
Контролор времена води рачуна о временском ограничењу и охрабрује остале да пожуре:	Пожурите, остала су још само 3 минута. Понестаје нам времена, сви се морамо потрудити.
Посматрач гледа како група ради.	По завршетку рада посматрач извештава о раду групе и остале три улоге у групи.

Корак 3 Наставник даје увод у модул (тему) ученицима. Свака група, такође, добија и овај увод у штампаном облику.

Корак 4 Ученици раде у групама. Свака група анализира историјске изворе и одговара на питања у исто време. Свака група такође прави себи 'појмовник' свих различитих војних јединица и њихових вођа.

Корак 5 Наставник за сваку групу бира број од 1 до 4, тако да се бира по један извештач из сваке групе. Извештачи представљају коришћене историјске изворе осталим ученицима и читају одговоре на питања. За то време ученици цртају ленту времена и на табли приказују политичке групације са свим њиховим војним јединицама за време окупације.

Корак 6 Наставник проводи дебату користећи питања за критичко размишљање. Та питања за критичко размишљање су:

- Да ли је реакција цивила да се укључе у Сеоску гарду, четнике и домобране, била претерана или легитимна?
 - Који разлози су били најубедљивији да се људи укључе у једну или другу струју?
 - Какве су биле последице одлука људи из тог времена на живот у савременој Словенији?
-

Како је рат продубио политичке поделе међу Словенцима?

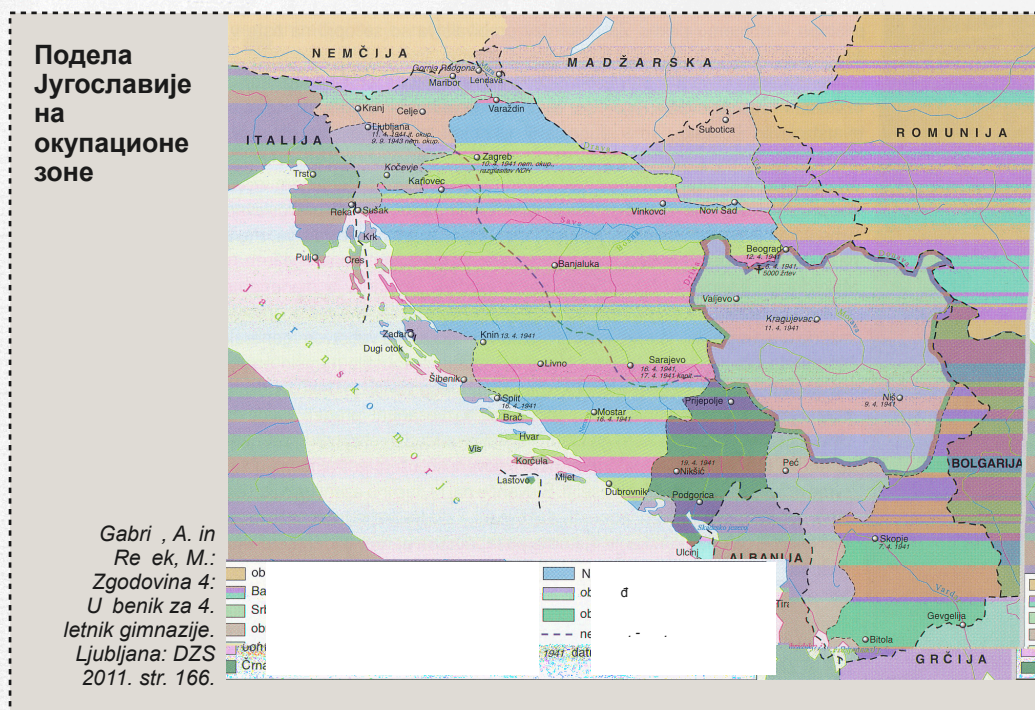
“У јесен 1942, италијански генерал Виторио Ругеро рекао је следеће у разговору са љубљанским бискупом:

„МБАЦ је много помогао Италијанима, али је створио такву мржњу међу Словенцима да је нећете успети сузбити ни за 50 година.”

Jan, Ivan: *Korenine zla. Odstirte zavese I. Samozalo ba. Ljubljana 1995.* . 13.

Шестог априла 1941. немачке трупе су напале Југославију кроз Бугарску и Аустрију. Напад је почео бомбардовањем аеродрома и других војних циљева, као и градова. Напад на Београд био је разарајући. Једанаестог априла, након што су Немци већ продрли у Загреб и Карловац и одсекли запад Југославије од њеног центра, Италијани су започели инвазију на Словенију и Хрватску. У то време, офанзиву су започеле и мађарске трупе. Југословенска влада и краљ су напустили земљу која је капитулирала 17. априла. Већина југословенске војске била је заробљена, остављајући земљу у расулу.

Repe, B.: *Sodobna zgodovina, u benik za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan 2007.* .. 140

Југославија је подељена на десет области које нису формирале једну целину, већ су имале различите статусе. Подела је урађена у сврху промоције шовинизма међу народима и националностима које су до тада живели у Југославији.

Petranovi, B.: *Istorija Jugoslavije, knjiga II – Narodnoosvobodila ki rat i revolucija. str.. 26 – 27. www.znaci.net/00001/96.htm*

Део Словеније (Горња Корушка, Штајерска и део Прекомурја), Банат, рударско подручје око Бора са околином и Стара Србија потпале су под власт Немачке.

Petranovi, . 25 - 26

Мађарска је узела власт у Прекомурју, Барањи, Бачкој и Међумурју, Бугарска је освојила већину Македоније, део Косова и југоисточну Србију, док су Италијани заузели део Словеније (тзв. Љубљанска покрајина), западни део Хрватског приморја, заједно са острвима, Далмацију од Задра до Сплита, део далматинских острва, Горски Котар, Црну Гору, већи део Косова и Метохије, део западне Македоније и Боку Которску. „Велика Албанија“ добила је део Косова и Метохије, као и западни део Македоније, део Санџака и источни део Црне Горе.

Repe, 1995, . 135

Хрватска и Босна и Херцеговина постале су део Независне Државе Хрватске (НДХ). Немци, Италијани, Бугари и Мађари почели су да денационализују окупирана и контролисана подручја Србије, Словеније, Македоније и Хрватске.

P ć, . 36, 42

Најстрожији режим према Словенцима био је немачки, који је укинуо словеначке новине, удружења и организације. У школама и вртићима људи су смели говорити само немачки. Словенци су натерани на масовне миграције у друге земље, док су Немци насељавали та подручја. Једнако насилни били су Мађари у Прекомурју. Италијани у почетку нису били тако насилни. Дозвољавали су постојање словеначких културних и образовних институција.

Бугари, који су заменили немачке трупе у Македонији, забранили су употребу македонског имена, језика и ознака на званичним текстовима, и поставили своје службенике и свештенство. Македонска младеж морала се пријавити у различите бугарске фашистичке паравојне групе и националне омладинске организације. /.../ Колонисти и Србијанци, који су у Македонију дошли после 1918, депортирани су, а њихова имовина конфискована... Италијански и албански проглашени су службеним језицима западне Македоније; теорија о албанском пореклу Македонаца угледала је светло дана. Албанска фашистичка партија (ФПА), која се састојала од Албанаца и турске омладине, промовисала је мржњу према Македонцима. Бугари су објаснили своју експанзију у територију Србије као своје природно право, јер су тврдили да је Морава бугарска река.

Срби су мигрирали из НДХ, Косова и Метохије. До завршетка рата, Србија је пружила уточиште за 240.000 српских (и словеначких) избеглица, који су раније мигрирали из других делова Југославије. Међутим, новије студије тврде да је овај број био и до 400.000 /.../. Најгори облик денационализације је био у НДХ, која је постала позната по холокаусту, геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима.

Petranovi , . 42, 43)

Група партизана

Грађански рат

Међусобни конфликти били су изазвани етничким и верским сукобима, сарадњом са окупаторима и интересом комуниста да уђу у борбу против класног непријатеља под патронатом Народноослободилачког покрета. Корени сукоба задирали су чак и у предратне поделе које су се само продубиле током рата.

Ослободилачки покрет у Југославији

Југословенски ослободилачки покрет (партизани) био је, са изузетком совјетског, најјачи у Европи. Због својих илегалних организација, комунисти су били једини који су задржали политичку мрежу на читавој подељеној територији Југославије. Они су организовали отпор и властите операције које су привукле народ да се придружи масовном покрету и иницирају револуцију.

Политичари који нису побегли из земље по избијању рата, желели су барем привидно да задрже положај сарађујући са окупатором или пасивно чекајући ослобођење. Пошто је Југославија била суочена са озбиљном економском и политичком кризом пре рата и пошто су поједини народи и мањине били у неравноправном положају, људи су покрет отпора схватили као могућност за другачији послератни режим и као средство за укидање националне и социјалне неправде. Због различитих окупационих система и интереса појединих народа, Југословенски покрет отпора био је врло шаролик.

У поређењу са четницима, усташама и другим, партизани су били много дисциплинованији, али ни њима није мањкала потреба за осветом, различитим конфронтацијама, тортурама и масакрима над цивилима. За разлику од њихових противника, наведени поступци нису били део званичног „начина борбе“. Репутација народноослободилачког покрета опала је ради масовних незаконитих обрачуна са члановима квинслишких формација након рата.

, 1995, стр. 157

– име је изведено од речи чета, четовање, и потиче из периода буна и борби током Отоманског царства. Покрет је имао пуну подршку западних савезника до краја 1943. Имајући у виду да су говорили у корист одбране и сарадње са окупаторима у очекивању промена на светским фронтовима, њихова борбена тактика разликовала се од партизанске.

Касније су се придружили борби, претпостављајући да ће њихова сарадња са освајачима бити заборављена. Њихова стратегија је била окренута ка доминацији Срба у обновљеној Југославији и обрачуна са Хрватима и мањинама, јер су их сматрали главним кривцима пораза Краљевине и патњи Срба. Залагали су се за идеологију етнички чисте Велике Србије са излазом

Извор 1

Бан, Марко Натлачен, позива Словенце и грађане Љубљане на Народној скупштини Словеније, 11. априла 1 41, да остану мирни иако очекују окупацију.

„Словенци! Грађани Љубљане!

Љубљана, главни град Словеније, ускоро ће бити окупирана. У овом тренутку, ми треба да одржимо ред и мир који су нам тако својствени! Морамо остати прибрани, фокусирани, дисциплиновани и верски потомци наших предака! Покажимо наше достојанство на миран начин!

Нација нам је изложена двама највећим гресима. Сада, када нас је наша војска напустила, највећи грех у народу био би ако би цивили узели оружје против стране војске или против националне мањине, или ако бисте против њих деловали на било који други непријатељски начин. Ако бисмо чинили тако, стотине наших рођака биће изложено великој опасности и тешкоћама.

Други грех би била денунцијација, која је неспојива са дигнитетом човека. Денунцијација је тако тежак грех да га народ никада неће опростити. Према томе, не дозволите да се денунцијација подигне међу нама.

Представници државне и локалне власти остаће на својим позицијама и радиће док се не нареди другачије. Исти закони су на снази док се не нареди другачије. Свака промена биће објављена.

Закони се морају безусловно поштовати!

Јавни ред и мир се нигде не сме реметити! Нека се наша дисциплина покаже и у овом тешком часу!

Не бежите, издржите и истрајте!”

Бан и Народна скупштина Словеније

Slovenski dom, leto VI., t. 83, petek 11. aprila 1941

Извор 2

Фундаменталне тачке Ослободилачког фронта, објављене 22. јуна 1 41, на дан немачке инвазије на Совјетски Савез.

1. Мора се повести немилосрдна оружана акција против освајача.
2. Акције служе као почетна тачка за ослобођење и уједињење свих Словена.
4. На основу природне заједнице словенских народа, Ослободилачки фронт (ОФ) не признаје поделу Југославије и свим силама се бори за уједињење и једнакост свих народа. Истовремено ОФ тежи повезивању словенских народа под великим руским народом, на основу права сваког народа на самоопредељење.
5. Акцијама за ослобођење и активирање словенских маса, ОФ преобликује словенски национални карактер. Словенске масе, борећи се за национална и људска права, стварају нови карактер активног словенства.
6. Све групе које сарађују унутар ОФ обавезне су да одржавају лојалне међусобне односе.
7. Након народног ослобођења, власт ће бити у рукама Ослободилачког фронта као целине.
8. Након народног ослобођења, ОФ ће увести конзистентну демократију. Сва питања која превазилазе оквир народног ослобођења, биће решена уз помоћ конзистентне демократије. /.../
9. У складу са свечаним изјавама Черчила, Рузвелта и Стаљина, словеначки народ ће одлучивати о питањима која се тичу унутрашњих и спољних послова. ОФ ће спровести и бранити поменута елементарна права свим средствима.
10. Народна армија на територији Словеније сачињена је од партизана и народне одбране, који апелују на све свесне Словенце.

Dokumenti ljudske revolucije v Sloveniji, knjiga I. 12 in 13/255-256, v: Slovenski poro evalec, 1. II. t. 24 (8. 11. 1941) in 1. III. t. 1 (6. 1. 1942)

Питања:

- Упореди изјаве буржоаске и радничке фракције.
- Покушај да објасниш њихова становишта о отпору окупацији.

Извор 3

Писмо бискупа љубљанског, Грегорија Рожмана, високом комесару, Е. Грациолију.

„Екселенцијо!

Декрет о анексији Италији словеначких територија које је окупирала Италијанска војска, издат је данас. Узимајући то у обзир, морам изразити захвалност Вашој Екселенцији, јер територија бискупије омогућава велики развој у културном и вјерском погледу, тако да очекујемо да обликујемо аутономију националног живота у смислу декрета, у корист цркве и моралности. Изражавам моју потпуну оданост и молим Бога да благослови Вас и све наше напоре за добробит нашег народа.”

Griesser – Pe ar, Tamara: Razdvojeni narod. MK. Ljubljana 2004. str.. 180.

Извор 4

Писмо верницима љубљанског бискупа, Грегорија Рожмана, крајем октобра 1941. Он говори о ставу папе и Католичке цркве о комунизму.

„Питање, које је објаснио и уредио (Шкоф. лист 1937, пг. 39–59) Папа Пије XI у циркуларном писму 'Дивина Редемпторис', од 19. марта 1937, релевантно је за нас. У њему он изјављује: 'Комунизам се, по својој природи, противи свакој религији.' (тачка 22), 'комунизам је нешто што је у својој сржи лоше, тако да ниједна особа блиска Хришћанству не треба да сарађује с њим' (стр. 58). Папски принципи се примјењују на нас, па о њима нећемо расправљати већ ћемо их се држати по нашој савјести и сазнањима. Очекивати одређени културни развој или чак националну слободу од комуниста је испразно и фатална грешка, која би осудила народ на најгоре ропство и уништила га.”

Weber, T., Novak, D.: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah. Druga svetovna vojna v Sloveniji in Jugoslaviji. DZS. Ljubljana 1998. str.. 49.

Питања

- Објасни став бискупа љубљанског, Грегорија Рожмана, према италијанском окупатору и разлоге његових поступака.

Извор 5

Однос свештенства према Ослободилачком фронту.

„ОФ је организација осуђена од стране Бискупа као анти-национална и анти-католичка институција. Католик не смије узети учешће у њему, нити га помагати на било који начин... Уколико би они, самозвани, угрозили слободу и кретање људи, или наметали своје илузије, или присиљавали људе да иду у брда (тј. у партизане), свака физичка самоодбрана као и организована одбрана од њих је дозвољена. Као што појединац може да се брани од неправедног насилника, на исти начин село или насеље може себе заштитити. С друге стране, био би гријех организовати марш у шуме ради уништења бандита који се тамо крију. Чинећи тако, били бисмо изложени опасности, могли бимо окончати животе многих недужних или запостављених појединаца.”

Cerkev in revolucija OF, zbornik SAZU, Slovenski upor 1941.

Извор 6

Бискуп Грегориј Рожман са командантом словеначких домобрана генералом Леоном Рупником и СС генералом Ервином Резенером, на стадиону у Љубљани пре заклетве.

Jan, Ivan: Odstrte zavese. Okupator in gorenjsko domobranstvo. Dru tvo piscev zgodovine NOB Slovenije. Ljubljana 1992. str.. 57.

Питање

- Какав је био став већине свештенства према Ослободилачком фронту у љубљанској регији?

Извор 7

Обавезна вежба за притворене свештенике у касарни Мевље у Марибору.

У мају 1941. око 1.300 Словенаца било је у логорима широм Словеније, око 130 њих били су свештеници. Ти свештеници били су подвргнути изразитим физичким напорима, били су затварани у бункере и пребијани.

Raziskujem preteklost 9. Delovni zvezek. Rokus. Ljubljana 2005. str. 96.

Извор 8

Након партизанског састанка, 14. 10. 1943, испред Дома културе у Президу верски службеник 14. дивизиона, Јоже Лампрет, у пратњи свештеника Фрање Поша.

Kr i nik, Zvone: Patrulja zvestobe. Kulturni ka skupina 14. divizije. Zalo ba Borec in Partizanska knjiga. Ljubljana 1984. – foto: Jo e Petek, fotoreporter 14. divizije.

Извор 9

Из говора Божидара Горјана на 65. годишњицу ослобођења долине Горња Савина, објављеног 20.02.2011.

„/.../ нећу говорити о бригадама или нашем храбром народу, у вези са данашњим сјећањем на ослобођење Савине прије 65 година. Међутим, поменућу живот и дјело двојице важних свештеника из Штајерске: Јоже Лампрет био је вјерски службеник у 14. дивизиону, док је Франц Шмон имао исту улогу у 14. Оперативној групи за регије Штајерска и Коруска. Свијет је видео фотографију Лампрета, у неудобној свештеничкој одежди, како носи рањеника. Он представља велики људски напор и страдање, посвећен спасавању људског живота, а симболично и словеначке нације. Да, чак су и свештеници били на страни Ослободилачког фронта, на страни партизана, спасавајући судбину словеначког народа. Лично сам познавао обојицу, и осјећам се обавезним да говорим о њиховим племенитим животима. Својим вјерским дјеловањем, они су духовно обогатили нашу борбу. /.../ Освајачи су хтјели потиснути словенство у Штајерској, прогонећи словеначке свештенике. Борба за право на вјеру на матерњем језику постало је саставни дио ослободилачког покрета. /.../ Вјерници су патили због недостатка вјерске словеначке службе. Због тога је терет партизанских свештеника био још већи. Њихова усамљена борба захтјевала је надљудске жртве. Морал и утјеху пружали су комесари, док су се партизански свештеници бринули о питањима вјере. Осим рада у јединицама, свештеници су пружали заклон сељацима на подручјима гдје су партизани имали кров над главом.”

www.zb-nob-solcava.si/2011/02/govor-bozidarja-gorjana-boga-ob-65-obletnici-osvoboditve-zgornje-savinjske-d/
(10. 5. 2013)

Питања

- Какав је био положај католичког свештенства у немачком окупационом систему?
- Да ли су сви свештеници радили према становишту Ватикана?
- Зашто су неки свештеници сарађивали са Народноослободилачким покретом?

Извор 1

Два партизана, Јоже Симшич
Јелен и Дане Матко Матија
(Горње језеро, пролеће 1944.
године)

<http://stareslike.files.wordpress.com/2012/01/120107002.jpg>
(10. 5. 2013)

Извор 4

Словеначки песник и партизан Матеј Бор описује непријатеља у песми Хеј бригаде .

Хеј, бригаде, хитите,
разподите, пожгите
Гнезда белих и чрних врагов!
Хеј машинца ...

Matej Bor, Hej brigade. Iz borb in ivljenja prvih tiri slovenskih brigad, september 1952

Извор 2

Одломак из партизанског закона

Партизански законик

Члан 1

„Партизанске јединице чине добровољци – партизани који желе да се лојално и упорно боре, са оружјем у рукама, против фашистичких окупатора, за велики циљ ослобођења Словенаца и права радног народа. Они су у блиском контакту са словеначким масама и свим народима, боре се против фашистичке банде, ослањајући се на оперативне и војне акције чувене радничко-сељачке Црвене армије Совјетског Савеза... Партизани неће стати док се циљеви због којих су се дигли на оружје не испуне.

Члан 2

Партизанске јединице прихватају сваког човјека, без обзира на политичка увјерења и националну припадност, који прихвата поменуте циљеве, који је морално неискварен и кога прихвати партизански регрутни одбор. Приступање партизанима значи да партизан посвећује све своје снаге и живот ослобођењу Словенаца и радног народа.

Члан 3

Провођење партизанских дужности трајаће до коначног тријумфа борбе за ослобођење словенског народа. Партизан може бити ослобођен својих револуционарних дужности само у случају болести или смрти. Код приступања партизанима, појединац мора бити добро опремљен одјећом, ципелама, доњим вешом, ћебетом, храном за недељу дана, и ако је могуће, оружјем. Пожељно је да има са собом мапе, компас, двоглед, неопходни санитарни материјал и остале потрештине.”

Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, del VI. knjiga 1/5 Ljubljana 1956.

Извор 3

Партизанска заклетва

„Ја, партизан ослободилачке војске словенског народа, која се бори заједно са Црвеном армијом Совјетског Савеза и свих других народа који се боре за слободу, борим се за ослобођење и уједињење словенског народа, за братство и мир међу народима и бољу будућност радног народа, и заклињем се пред мојим народом и саборцима: Да ћу дати све у мојој моћи за слободу словенског народа, радничке класе и за напредно и слободољубиво човјечанство у светом рату против фашиста и бандита, и нећу заборавити партизанске редове, којима сам се придружио добровољно и свјесно, и да нећу положити своје оружје до коначне побједе над фашистима и потпуног испуњења великог циља за слободу словенског народа.

У борби за велике ослободилачке циљеве, заклињем се да ћу штитити част и неповредивост наше партизанске заставе својом крвљу и да ћу, ако треба, дати и свој живот.”

Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, del VI. knjiga 1/5 Ljubljana 1956

Питања

- Помоћу различитих извора покушај да утврдиш ко је могао да се придружи партизанима и шта је одлазак у партизане значио за појединца.
- Које су се партизани заклињали и како је гласила заклетва?
- Каква је порука песме „Хеј бригаде”? Објасни значење те песме за оно време.

Извор 5

Извештај команданта словеначких четника Карела Новака након повратка са састанка са Дражом Михаиловићем у Равној гори (1 41).

„Ускоро после тога, путовао сам у Србију са пуковником Авшичем. Београдска организација под руководством мајора Тодоровића обезбједила је фалсификоване документе. Након неких великих заједничких успјеха против Нијемаца, Србија је доживјела издајнички напад на четнике. Након састанка и извјештаја пуковнику Михаиловићу, он нам је дао писано одобрење за дјеловање; Авшич као командант и ја као Начелник штаба ЈВВД (Југословенске војске у отаџбини на подручју Словеније).

Напустили смо Равну гору и вратили се у Словенију, гдје су комунисти већ започели јаку пропаганду против четника. Ја сам прекинуо везе са Ослободилачким фронтом, али онда су Радован Авшич и три бивша министра и бана прешли комунистима и искористили Михаиловићево одобрење. То је био разлог због кога се већина активних официра противила њиховој одлуци.

За мене, пут је био јасан: Дјеловати за краља и Југославију, организовати илегалне војне снаге, борити се против непријатеља и заузети одбрамбени став према партизанима.”

Tabor, t. 9 - 10, letnik 1982, str. 154 / Odporni ko gibanje v Sloveniji 1941 – 1943, Iz arhiva podpolkovnika Karla Novaka, zastopnika Jugoslovanske vojske v domovini

Питања

- Под чијом командом су били словенски четници и какви су били њихови односи са Ослободилачким фронтом?
- Помоћу извора покушај да разумеш за које циљеве су се они борили?

Извор 6

**Словеначки четник
Јоже Сињур из Долења Вас**

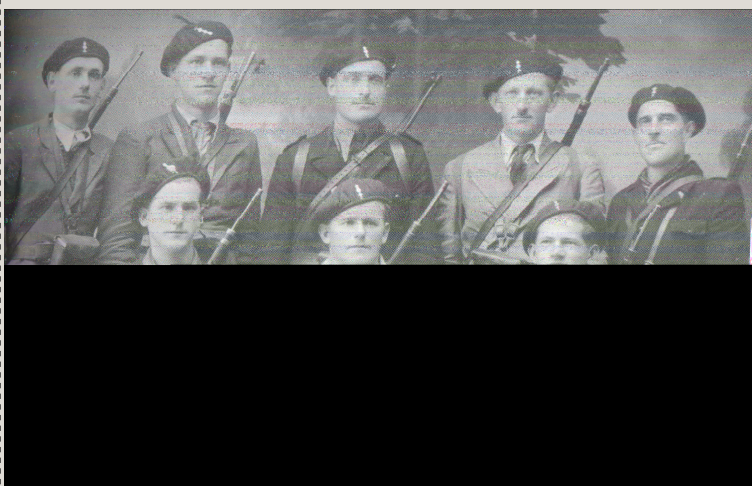
*Nose, Ale : Domobranci zdravo – bog
daj. Protikomunisti ne enote na
Slovenskem 1942 – 1945). Modrijan.
Ljubljana 2008. str. 31.*

(-

) -

Извор 1

Групни портрет Сеоске гарде. Половина мушкараца је у обојеним италијанским униформама, а остали су у цивилној одећи. Први слева у првом реду има немачку лобању (тотенкопф) на беретки.

Nose, Ale : Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunisti ne enote na Slovenskem 1942 – 1945). Modrijan. Ljubljana 2008. str. 75. – Zasebni arhiv

Извор 2

Фреска на стражарском месту Сеоске гарде у Дрављу, Љубљана

Nose, Ale : Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunisti ne enote na Slovenskem 1942 – 1945. Modrijan. Ljubljana 2008. str. 42. – Zasebni arhiv

Извор 3

Извештај Рачуноводства Италијанске команде за Љубљану, о подели око 15.120 лира члановима. МВАЦ јединица – италијанска верзија.

Weber, T., Novak, D.: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah. Druga svetovna vojna v Sloveniji in Jugoslaviji. DZS. Ljubljana 1998. str. 65

COMANDO DELLA DIVISIONE DI PANTERIE CACCIATORI DELLA ALPI
Ufficio del Capo di Stato Maggiore
REGIONE ALPINA ITALIA

N° 2325/A.C. di prot. P.L.100, 14 gennaio 1945 - XVI*
OGGETTO: eliti della formazione L.V.A.C. di STICHA.

AL COMANDO XI CORPO D'ARMATA
Ufficio L.V.A.C.

Nei giorni 15 e 16 dicembre u.s. due pattuglie della L.V.A.C. di STICHA, composte di 8 e 9 uomini, traventati da b.n., si sono dovuti essere cospiratori uccidendo a b.n. tra cui il notaio RUDOLFO PRANCA MO.

Propongo pertanto un premio in denaro nella seguente misura:

- JAKOB Giovanni (cap.)	250	ha preso parte alle due pattuglie
- JAKOB Francesco	200	" " " " " "
- JACOB Giovanni	200	" " " " " "
- RUDOLFO Antonio	200	" " " " " "
- RUDOLFO Lino	200	" " " " " "
- JAKOB Giuseppe	150	ha preso parte alla seconda pattuglia
- JAKOB Giuseppe	150	" " " " " "
- RUDOLFO Francesco	150	" " " " " "
- RUDOLFO Giuseppe	150	" " " " " "
- TUBER Ludovico (cap.)	150	ha preso parte alla prima pattuglia
- TUBER Augusto	100	" " " " " "
- RUDOLFO Carlo	100	" " " " " "

IL GENERALE COMANDANTE 11° CORPO
Luigi Amedeo Perini

Извор 4

Одломак о успостављању Сеоске гарде

„Ево како је Легија, касније 'прекрштена' у 'Милитија Волонтерија антикомуниста – МВАЦ од стране Савоја, била основана. Била је замишљена као Словеначка народна армија која би требала штитити народ. Фармери су тражили оружје у свим дијеловима Љубљанске покрајине. Тако да нико није присиљавао фармере да узму оружје. Њихов порив на самоодбрану и жеља за преживљавањем су били разлог за дјеловање.”

V slu bi domovine (s. n. 1945), str. 15

Питања:

- Наброј неке задатке Сеоске гарде.
- Које су помагали?
- Ко их је финансирао?

Извор 5

Апел за оснивање Словенских домобрана у септембру 1 43.

„Ради издаје краља Италије и његовог заривања ножа у леђа маршалу Бадолију, војска Италије више не постоји. Након срамне издаје Бадолијеве клике, ситуација је потпуно јасна: Чак и наша вољена домовина биће предата болшевицима уз помоћ Англо-америчке плутократије. Издајнички и болшевички слѣдбеници водили су борбу која је гурнула вриједне, поштене и вјерујуће људе у патњу, насиље, глад, пљачку, и на пут секуларних и бездушних робота, као и нечасних помагача у корист свјетске тираније против Јевреја.

Велика њемачка армија, послана по наређењу Фирера, дошла је у нашу земљу да нас заштити. Њемачки војници и официри су се храбро борили. Храброст, част и оданост њима су свети. Они не познају бешчашће и кукавичлук. Са својом великом борбеном силом, Њемачка је једина тврђава против болшевизма и капитализма. Младе нације Европе бориће се против болшевизма и капитализма под њемачком командом.

Кренимо у битку против комунистичких бандита и пљачкаша и боримо се за егзистенцију наше домовине! У свом прогласу, предсједавајући покрајинске управе, дивизијски генерал Леон Рупник, изразио је наше циљеве јасно и дефинисао наше дужности. Под руководством словенских командира, уништићемо болшевичке убице и паликуће у нашој земљи. Њемачка војска и полиција ће нас подржати својим искреним пријатељством.

Наша дужност је: Сваки честити Словенац, способан за борбу у доби од 18 до 35 година, треба се добровољно јавити да заштити своју домовину, да одржи ред и дисциплину, те да врати уништене домове у словенску домобранску легију.

Словенци! Можете се пријавити у Команди словенских домобрана у згради општине, Амброжев трг 7 у Љубљани; или у општинској канцеларији надлежној за ваше подручје уколико живите на селу.”

Словенски домобрани

Weber, T., Novak, D.: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah. Druga svetovna vojna v Sloveniji in Jugoslaviji. DZS. Ljubljana 1998. str. 93

Извор 6

Легитимација словеначког домобрана

AUSWEIS – IZKAZNICA Der <i>Schutz-domobranec</i> Dienstgrad <i>Službena stopnja</i> <i>Lavrič Anton</i> Vor- u. Zuname <i>Primek in ime</i> <i>21. 10. 1912</i> <i>Retje</i> geboren <i>Datum in kraj rojstva</i> (Dat. u. Ort) <i>Schutz-domobranec</i> Dienstfunktion <i>Službeno opravilo</i> Angehöriger <i>je član Slovenskega</i> Sloveni- <i>domobranstva</i> en Landes- <i>in je uslužben</i> hr und im <i>v (na)</i> biete	 Unterschrift – Podpis <i>Lavrič Anton</i> Höhe <i>165</i> Haare <i>braun</i> višina lasje <i>bravo</i> Gestalt <i>normal</i> Augen <i>braun</i>	Genehmigt! <i>LEUTNANT</i> <i>Hauptmann der Schutzpolizei</i> Dienststempel der Dienststelle der Slowenischen Landeswehr <i>Anton Lavrič domobranec</i> Unterschrift – Podpis
--	--	--

Nose, Ale : Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunisti ne enote na Slovenskem 1942 – 1945. Modrijan. Ljubljana 2008. pg. 189 – Zasebna zbirka avtorja.)

Извор 7

Прва линија 47. одреда у Церкници. Четврти здесна носи антипартизанску значку на џепу на грудима.

Nose, Ale : Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunisti ne enote na Slovenskem 1942 – 1945). Modrijan. Ljubljana 2008. str. 152.

Извор 8

Антипартизанска значка

Nose, Ale : Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunisti ne enote na Slovenskem 1942 – 1945). Modrijan. Ljubljana 2008. str. 194.

Извор 9

Домобранска заклетва

„Заклињем се Богом свемогућим да ћу бити храбар, одан и послушан мојим претпостављеним и да ћу савјесно испуњавати моју дужност према Словенској домовини као дијелу слободне Европе, те да ћу узети учешће заједно са њемачким снагама под командом велике Њемачке, СС трупа и полиције, у заједничкој борби против бандита и комуниста и њихових савезника. За ту борбу спреман сам да жртвујем и свој живот. Тако ми Бог помогао.“

Slovenec, 21. 04. 1944

<http://www.youtube.com/watch?v=V14a2rp5fAM>
(10. 5. 2013)

Питања

- Служећи се изворима покушај објаснити зашто су формиранли словеначки домобрани и ко их је финансирао. Именуј оснивача словеначких домобрана.
- Покушај да откријеш коме су се словеначки домобрани заклели на верност и против кога су се борили. За помоћ користи текст домобранске заклетве.

Извор 4

Филмови о домобранима и насиљу партизана

Гледање два одломка из документарног филма РТВ Словеније „Време рата“ из 2005.

Насиље домобрана

- Жртва чијег насиља је била наратор у време Другог светског рата, и зашто?
- Какву је судбину избегла, и како?
- Објасни да ли су сви домобрани имали исте ставове?
- О чијем још насиљу говори Ангела? Дај неколико примера.
- Објасни да ли су се сви сложили са тим поступцима.

Партизанско насиље

- Чије су жртве били припадници породице Брадешко, и зашто?
- Каква је била њихова судбина?
- Објасни да ли је ово појединачан пример или део шире слике?
- Објасни да ли је земља претрпела губитке ради жртава партизанског насиља после рата.

Након што чујете оба сведочења, Ангелино и Маријино, покушајте објаснити и дати разлоге грађанског сукоба за време Другог светског рата.

20. §
2010. 233

ОСЛОБОДИЛАЧКИ ФРОНТ – организација коју је 26. априла 1941. у Љубљани основала Комунистичка партија Словеније, Хришћански социјалисти, лево крило Соколског друштва и културни радници. На почетку, организација је била коалиција неколико група, а од 1943. Комунистичка партија преузела је вођство над организацијом. Ова организација је организовала отпор против окупатора.

ВОС – Обавештајно безбедносна служба, основана у августу 1941. под командом Комунистичке партије Словеније. Њихови задаци су били обавештајни рад, ликвидирање сарадника окупатора и противника комунизма.

ПАРТИЗАНИ – добровољци у борби против окупатора; армија коју је организовао Ослободилчки фронт и која је користила герилски начин ратовања (напади на непријатељске јединице или саботаже).

СЛОВЕНАЧКИ ЧЕТНИЦИ (плаве бригаде) – припадници бивше Југословенске војске који су у почетку сарађивали с партизанима. Након напада четника (под вођством Драже Михаиловића) на србијанске партизана, словеначки четници су се поделили у две групе. Једна, под вођством Јаке Авшича, прешла је у партизана. Друга група, под вођством Карела Новака, остала је верна Михаиловићевим четницима и сарађивала с окупатором. Словеначки партизани називали су их плаве бригаде. Партизани су их поразили након капитулације Италије 1943.

СЕОСКА ГАРДА (МВАЦ или бела гарда) – антикомунистичка јединица основана 1942. у Љубљанској покрајини (делу Словеније под окупацијом Италије). Њихово оснивање подстакнуо је груб однос Ослободилачког фронта према људима и нелегалне егзекуције које је Фронт спроводио. Сеоску гарду је опремио, плаћао и наоружао италијански окупатор, који их је називао Милизија волонтери антикомуниста (МВАЦ) – Добровољна антикомунистичка милиција. Користили су се истим методама као и ВОС. Партизани су их звали белом гардом (по узору на Русију) и поразили су их 1943. након капитулације Италије.

ДОМОБРАНИ – антикомунистичка јединица основана 1943. након капитулације Италије. Била је под командом бившег генерала Југословенске војске Леона Рупника. Домобрани су били помоћне полицијске јединице под немачком командом. Њихов задатак је био да штите транспортне објекте, да гоне (судски) и хватају партизана и њихове сараднике.